

با نام خدا

دبیر خانه طرح تدوین برنامه درسی ملی

اهم مفروضات فلسفی و ارزشی ناظر بر اجرای مأموریت

کمیته مواد و رسانه ها

- مقدمه: اگر چه عنوان کمیته ، کمیته مواد و رسانه هاست، اما موضوع بحث و تصمیم گیری های آن در حوزه تکنولوژی آموزشی قرار می گیرد یا اینکه بهتر است از طریق تبیین این مفهوم ماموریت کمیته روشن گردد. لذا ذیلا به این مهم اقدام شده است.
- اهم مفروضات فلسفی و ارزشی درباره تکنولوژی و تکنولوژی آموزشی:
 - تکنولوژی به صورت عام و تکنولوژی آموزشی که صورت خاصی از آن است دارای عناصری است که اقبال به آن را از نظر میانی اسلامی توجیه پذیر می نماید. (یا با جهان بینی اسلامی سازگار است):
 - عنصر خلاقیت (خلق و تولید).... ذیل خلیفه الهی و نه در عرض آن که به احساس الوهیت انسان بیانجامد.
 - عنصر عقلانیت.... تاکید بر استفاده از عقل ، از جمله عقل ابزاری برای مواجهه موثر تر با مسائل و موقعیت های زندگی (لا یستعان علی الدهر الا بالعقل)
 - عنصر نافعیت.... تکنولوژی را می توان از زاویه علم نافع هم مورد توجه قرار داد. (اللهم انی اعوذ بک من علم لا ینفع)
 - همچنان که تحولات تکنولوژیک می تواند منشا تحول در مقیاس خرد (فردی) یا کلان (اجتماعی) در حیات بشر گردد، تکنولوژی آموزشی نیز می تواند منشا تغییرات خرد (کلاس درس) و کلان (ساختاری و ناظر به کل سیستم) گردد. اقبال به تکنولوژی در نظام آموزش و پرورش برای مواجهه موثر با مسائل و موقعیت های خرد و کلان (هر دو) مورد توجه است. گرچه اتکاء به تکنولوژی برای مواجهه با مسائل و موقعیت های کلان در نظام آموزشی دامنه بحث را از حوزه برنامه ریزی درسی به حوزه برنامه ریزی آموزشی (educational planning) می کشاند و از حیثه بحث های کمیته خارج است.

○ تکنولوژی آموزشی نمی تواند به پدیده " معلم / مربی زدائی " از فرایند تعلیم و تربیت بینجامد (مانند اتوماسیون که منجر به پدیده " انسان زدائی " از عرصه صنعت شد).

به دیگر سخن هیچ گاه نباید حضور تکنولوژی^۱ آنقدر پررنگ شود که حضور مربی در فرایند تربیت (یا مفهوم "مدرسه") بلا موضوع تلقی شود^۲، یا این که تکنولوژی جایگزین معلم / مربی یا مدرسه گردد. این بدان معناست که فرایند تعلیم و تربیت را دارای وابستگی ذاتی به مربی دانسته و بر این باوریم که تکنولوژی نباید حضور او در متن این فرایند و عاملیت وی را منتفی سازد.

○ برخلاف علم که علی الاصول و بر اساس دیدگاه رئالیستی وابسته به فرهنگ و موقعیت ها^۳ نیست، تکنولوژی وابسته به فرهنگ^۴ بوده یا حامل بار فرهنگی است. این نکته در حوزه تکنولوژی آموزشی زمانی اهمیت پیدا می کند که تکنولوژی آموزشی وارداتی است یا مولود زیست بوم دیگری است. دغدغه تناسب فرهنگی و ارزشی در این گونه موارد دغدغه درستی است.

• تعاریف:

○ در حالیکه هدف علم کشف واقع (تلاش برای دستیابی به روایت حقیقی از واقعیت) است. هدف تکنولوژی و بالتبع تکنولوژی آموزشی که خاستگاه و مادر آن علم است، ابداع، خلق و تدبیر موقعیت مساله دار است.

○ گر چه در ذات علم تکثر نیست (حل مساله یا **solution**) اما در ذات تکنولوژی (و تکنولوژی آموزشی) تکثر وجود دارد (تدبیر موقعیت یا **resolution**). امکان و دامنه این تکثر در اتخاذ تدابیر برای موقعیت های آموزشی، که موضوع تکنولوژی آموزشی است، به مراتب بیشتر از تکنولوژی به معنای عام است. چرا در قلمرو تکنولوژی آموزشی مساله پاسخگویی به نیاز های تربیتی انسان در ساحت های گوناگون است.^۵

^۱ به معنای ابزار و وسائل

^۲ در شرائط بحرانی و استثنائی مانند موانع جغرافیایی و اقلیمی می توان در این قاعده کلی تجدید نظر کرد.

^۳ Context free

^۴ Culture sensitive

^۵ این نکته متضمن تائید مفهوم " بسته های آموزشی " می باشد. یعنی برای تحقق یک هدف تربیتی، بیش از یک راه، روش و ابزار می تواند مورد استفاده قرار گیرد.

- تکنولوژی آموزشی به کلیه طرح ها ، ابتکارات، ابزارها و وسائلی اطلاق می شود که برای تحقق هر چه بهتر اهداف تعلیم و تربیت ابداع شده اند و کاربرد آن ها می تواند فرایند تدریس را اثربخش تر و تحقق یادگیری معنا دار را محتمل تر سازد.
- به عبارت دیگر هر طرح ، ابتکار، ابزار و وسیله ای که تعامل میان مربی و متربی را در جهت تکوین هویت و ارتقاء موقعیت او تسهیل نماید یا اهداف تربیتی موجه را در کانون توجه داشته باشد(حیث التفات جمعی تکنولوژی آموزشی)، مصداق تکنولوژی آموزشی است.
- تکنولوژی (و تکنولوژی آموزشی) دارای دو گونه اساسی سخت و نرم است. تکنولوژی نرم دارای تقدم رتبی نسبت به تکنولوژی سخت می باشد.
- تکنولوژی آموزشی نرم⁶ ناظر به طرح ها و ابداعات و ابتکاراتی است که در " طراحی آموزشی " ، تعیین و تدبیر رویکرد ها و الگوهای آموزشی، تبلور می یابد، خواه مستلزم به کارگیری نرم افزار و سخت افزار خاصی باشد یا خیر.
- تکنولوژی آموزشی سخت⁷ به سخت افزار ها و نرم افزارهایی اطلاق می شود که از آموزش و یادگیری موثر پشتیبانی می نماید و شامل اقلامی مانند مواد و منابع یا متون یادگیری(از قبیل کتاب درسی، منابع ثانوی)، اینترنت(فرامتن)، مولتی مدیا، LO، عکس، اجسام و اشیاء ، دستگاه ها، مواد و حتی موجودات زنده می شود.⁸

دستور کار کمیته مواد و رسانه های طرح تدوین برنامه درسی ملی،
تدوین اصول و سیاست های ناظر به تهیه، تولید، کاربرد و
ارزشیابی " تکنولوژی آموزشی سخت " می باشد.

⁶ Soft technology of education

⁷ Hard technology of education

⁸ بدین ترتیب تمایز مصطلح میان منبع آموزشی و کمک آموزشی وجاهتی نخواهد داشت.